

פרשת וירא תשפ"ב – מה הייתה האידיאולוגיה הכלכלית של אנשי סדום?

1. בראשית שם: ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע?! אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר בקרבה?! ... ויען אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל ה' ואנכי עפר ואפר: אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה ... אולי ימצאון שם ארבעים ... אולי ימצאון שם שלשים – **רש"י:** 'אולי יש חמשים צדיקים' - עשרה צדיקים לכל כרך וכרך כי ה' מקומות יש ... 'אולי יחסרון הצדיקים חמשה' - והלא הן ט' לכל כרך ואתה צדיקו של עולם תצטרף עמהם ... 'אולי ימצאון ארבעים' – ויינצלו ארבעה כרכים וכן שלושים צדיקים יצילו שלוש ערים או עשרים יצילו שתי ערים או עשר יצילו עיר אחת.

מגלה עמוקות עמוד יט: נרמזו כאן ימי התשובה ... נ' צדיקים כנגד נ' יום מראש חודש אלול עד גמר חתימה בהושענא רבה. אחר כך אומר 'אילו יחסרון החמישים חמישה' שהם הימים מר"ח אלול עד ט"ו תשרי שהוא ראשון לחשבון עוונות. אחר כך ארבעים מראש חודש אלול עד יום כיפור, שלושים מראש חודש אלול עד ראש השנה, עשרים מראש השנה עד הושענא רבה ועשרה בעשרת ימי תשובה.

אור הצפון: הרי היה גלוי לפני הקב"ה שאין בסדום עשרה צדיקים ותפילתו של אברהם לא תועיל, ומה תועלת שילמד עליהם זכות?

2. יחזקאל טז, מט: הנה זה היה עון סדם אחותך, גאון שְׁבַעַת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה - **יד עני ואביון לא החזיקה - סנהדרין קט:** אנשי סדום לא התגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה, מה כתיב בהם (איוב כח) 'ארץ ממנה יצא לחם ... מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו' ... אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו - למה לנו עוברי דרכים? שאין באים אלינו אלא לחסרינו מממונו, בואו ונשכח תורת רגל מארצנו – **רמב"ן בראשית יט,ה:** והם היו **מואסי הצדקה**, ... ואף שהיו בהם כל מדות רעות, אבל **נגמר דינם על אותו העוון שלא החזיקו יד עני ואביון.**

אבות ד,י: האומר שלי שלי ושלך שלך – הרי זו מידה בינונית, ויש אומרים: זו מידת סדום.

רמב"ם הלכות מלכים י,י: בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר [שאינו מחויב בהן משבע מצוות בני נח] אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה ואם ... נתן צדקה מקבלין ממנו.

בראשית יח: ויאמר ה' זעקת סדם ועמרה כי רבה **וחטאתם** כי כבדה מאד: ארדה נא ואראה **הכצעקתה** הבאה אלי עשו כלה - **סנהדרין שם:** הייתה לאנשי סדום מיטה שהיו מלינים עליה אורחים. כאשר היה האורח ארוך מהמיטה – מקצרים אותו, וכשהיה ארוך מהמיטה – מותחים אותו עד שאבריו מתפרקים. כאשר היה בא עני לסדום – היה נותן לו כל אחד מטבע שהיה כתוב עליו שם הנותן, ולחם לא היו מוכרים לו. כשהיה מת מרעב – היו נוטל כל אחד המטבע שנתן לו. נערה אחת הייתה מוציאה פת לעני בתוך הכד כשהייתה הולכת לשאוב מים. התגלה הדבר לבני סדום [כשראו שאותו עני מחזיק מעמד בעיר ולא מת מרעב]. מרחו אותה בדבש והניחו על חומת העיר הגבוהה ובאו הדבורים ועקצו אותה למוות [וזוהו שנאמר 'הכצעקתה' לשון נקבה].

עץ יוסף על עין יעקב: מאמר זה ישתומם כל בן דעת, הלא זה דרכם כסל למו, ודבר זה אינו ניתן לעשות אלא למשוגעים ולמטורפים?

3. ליקוטי שיחות ה'159: המטרה במצוות בני נח היא 'לשבת יצרה', ישוב העולם, שהעולם יעמוד על מתכונתו הנכונה ... ולכן הגיעה לאנשי סדום מיתה. כי אף שהם אינם חייבים בצדקה, אבל כאשר נהגו באופן של 'יד עני ואביון לא החזיקה' באופן קיצוני כזה, שלא אפשרו לזולת לתת צדקה וגרוע מכך [הענישו באכזריות מי שנתן צדקה] – הנהגה כזו היא היפך ישובו של עולם והגיעה להם 'כלה'. בכך מובנת הסיבה שמצאנו חיוב כיבוד אב גם אצל בני נח, כמו שנאמר 'וימת תרח בחרן' ורש"י מפרש שם: שלא יאמרו הניח אביו זקן והלך לו. וכן יעקב נענש על שלא כיבד אביו 22 שנה. וכן יעקב הקפיד על בניו שלא התייעצו עמו במעשה שכם. שכן כיבוד הוא נוגע ליישובו של עולם, הוא פריעת חוב לאביו, ובמיוחד לעת זקנתו של אביו שזקוק לו במיוחד (הערה 67 שם).

רמב"ם שכנים יב,א: האחין או השותפין שבאו לחלוק את השדה וליטול כל אחד חלקו ... אם אמר אחד מהם: תנו לי חלקי מצד זה כדי שיהא סמוך לשדה שלי ויהיה הכל שדה אחת - שומעין לו, וכופה את זולתו על זה, שעיכוב בדבר זה מידת סדום היא